

Doğu Karadeniz Bölgesinde Bulunan Korunan Alanların Rekreasyonel Kullanımları¹

Recreational Use of Protected Areas Found in The Eastern Black Sea Region

Mehmet Öz², Hakan Adanur³, M. Said Fidan⁴, Osman Komut⁵

Öz

Korunan alanlar eğitim faaliyetlerinin ve bilimsel araştırmaların yapıldığı, genetik çeşitliliğin ve türlerin saklandığı, kültürel, geleneksel, simgesel doğal kaynakların zarar verici etkilerden sakınıldığı ve sürdürülebilir olarak kullanıldığı, özel öneme sahip doğal ve kültürel bölgelerin turizm ve rekreasyonel kullanım imkanının sağlandığı bölgelerdir. Bu çalışmada Doğu Karadeniz Bölgesi içinde yer alan Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize ve Trabzon illerinde yer alan korunan alanlar materyal olarak seçilmiştir. Bu alanlarda 2010-2017 yılları arasındaki ziyaretçi sayılarının belirlenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. İller arası ziyaretçi sayılarının karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Elde edilen veriler Rekreasyonel kullanım olarak 2018 yılı itibarıyla bu illerden Artvin'de 3, Gümüşhane'de 5, Trabzon'da 8, Rize'de 6 ve Giresun'da 4 adet korunan alan bulunmaktadır. Bölge müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan korunan alanları toplam olarak, 2010 yılında 450.411 kişi, 2011 yılında 555.678 kişi, 2012 yılında 973.391 kişi, 2013 yılında 1.936.608 kişi, 2014 yılında 1.601.913 kişi, 2015 yılında 1.458.617 kişi, 2016 yılında 1.558.290 kişi ve son olarak 2017 yılında 1.911.429 kişi ziyaret etmiştir. Yıllar itibarı ile ziyaretçi sayısının artışı, ilan edilen korunan alan sayısının çoğalması, korunan alanların daha kaliteli hizmet verecek hale getirilmesi ve insanların rekreasyon ihtiyaçlarının giderek artmasının önemli olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Doğu Karadeniz Bölgesi, Turizm, Korunan Alanlar, Rekreasyon

Abstract

Protected areas are areas where educational and recreational use of natural and cultural areas with special precaution is provided where educational activities and scientific research are carried out, genetic diversity and species are kept, cultural, traditional, symbolic natural resources are avoided and sustainable from damaging effects. Recreation is, as a definition, expressed as activities that people make with their own will in their free time in order to restore old weariness of soul and body health. In this study, the protected areas in the provinces of Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize and Trabzon in Eastern Black Sea Region were selected as material. It is aimed to determine and compare visitor numbers between 2010-2017 in these areas. The visitor numbers of provinces were compared using one way ANOVA. As of 2018, there are 3 protected areas in Artvin, 5 in Gümüşhane, 8 in Trabzon, 6 in Rize and 4 in Giresun as recreational use. Total protected areas within the boundaries of the regional directorate are 450,411 in 2010, 555,678 in 2011, 973,391 in 2012, 1,936,608 in 2013, 1,601,913 in 2014, 1,458,617 in 2015, 1,558,290 in 2016, and finally 1,911,429 in 2017 people visited the site. As a result, visitor numbers have increased in 2010, 2011, 2012 and 2013 and there has been no decrease in 2014 and 2015. In 2016 and 2017, the number of visitors has increased again. The largest number of visitors was registered in 2013, and the least number of visitors was registered in 2010. The most visited province was Trabzon while the least visited was in Giresun province. It can be said that as the number of visitors increases with the number of years, it is important that the number of declared protected areas increase, the protected areas become more capable of providing quality services, and the recreation needs of people increase gradually.

Keywords: Eastern Black Sea Region, Tourism, Protected Areas, Recreational

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 17 / 09 / 2019

Accepted: 18 / 10 / 2019

¹ Çalışma 20-22 Eylül 2018 tarihinde Gümüşhane'de düzenlenen 2. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi., Gümüşhane Üniversitesi, mehmetoz@gumushane.edu.tr, Orcid: 0000-0001-8392-4476

³ Öğr. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, hakanadanur@ktu.edu.tr, Orcid: 0000-0003-0262-8822

⁴ Doç. Dr., Bursa Teknik Üniversitesi, said.fidan@btu.edu.tr, Orcid: 0000-0001-6562-6299

⁵ Dr. Öğr. Üyesi., Gümüşhane Üniversitesi, osmankomut@gumushane.edu.tr, Orcid: 0000-0002-8390-7884

Giriş

Orman kaynağından elde edilen asli ürün odun hammaddesidir. Bunun yanı sıra odun dışı orman ürünü olarak adlandırılan ve orman hizmet ve fonksiyonları (rekreasyon, hayvan otlatma, CO2 tutma, oksijen üretme, gen kaynağı sağlama, bilimsel amaçlı faydalanma, su rezervi ve erozyon kontrolü sağlama gibi) kapsayan faydaları da bulunmaktadır (Türker, 2002:272; Deniz, 2012:2). Korunan alanlar eğitim faaliyetlerinin ve bilimsel araştırmaların yapıldığı, genetik çeşitliliğin ve türlerin saklandığı, kültürel, geleneksel, simgesel doğal kaynakların zarar verici etkilerden sakınıldığı ve sürdürülebilir olarak kullanıldığı, özel öneme sahip doğal ve kültürel bölgelerin turizm ve rekreasyonel kullanım imkânının sağlandığı bölgelerdir (Gül, 2005:151, Akten ve Gül, 2014:130). Rekreasyon tanım olarak, insanların yıpranan ruh ve vücut sağlıklarını eski zindeliğine kavuşturmak üzere serbest zamanlarında kendi istekleri ile yaptıkları etkinlikler olarak ifade edilmektedir (Surat vd., 2014:332). Rekreasyon alanları, kent parkları, çocuk oyun alanları gibi bu amaç için planlanıp tasarlanarak hizmet verenler ve ormanlık alanlar, deniz kıyıları gibi doğal şekliyle mevcut nitelikleriyle rekreasyonel aktivitelerin gerçekleştirilmesine olanak sağlayan mekânlar olmak üzere ikiye ayrılabilir (Uzun, 2005:4). İkinci grupta yer alan doğal alanlarda gerçekleştirilebilecek rekreasyon etkinlikleri olarak; piknik yapmak, kamp yapmak, fotoğraf çekmek, koşu ve yürüyüş yapmak, avcılık yapmak, yaban hayatın gözlemlenmesi gibi faaliyetler söylenebilir. Bu etkinlikler arasında piknik yapmak ve kamp yapmak en çok tercih edilen etkinlikler arasında gösterilebilir (Polat ve Aktaş Polat, 2016:87). Ülkemizde "Korunan Alan" adı altında statü kazandırılmış sahalar; 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu ile 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu kapsamında ilan edilerek koruma altına alınmış sahalardır. 2873 sayılı Milli Parklar Kanununda, Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiatı Koruma Alanı ve Tabiat Anıtı olmak üzere dört koruma statüsü tanımlanmıştır. Bu kapsamda Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü sorumluluğunda 2018 yılı itibariyle 43 adet milli park, 234 adet tabiat parkı, 111 adet tabiat anıtı ve 30 adet tabiatı koruma alanı bulunmaktadır (www.milliparklar.gov.tr, 2018). Bu sayılara ilave olarak ülkemizde, RAMSAR alanları, sulak alanlar, yaban hayatı geliştirme sahaları, muhafaza ormanları, gen koruma ormanları, tohum meşçereleri, tohum bahçeleri, kent ormanları gibi alanlar kapladıkları alanlarda hesaplandığında Orman ve Su İşleri Bakanlığı bünyesinde 3.350.334 hektar değişik statülerde koruma altına alınmış alanlar bulunmaktadır. Ayrıca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde ise 2.458.749 hektar büyüklüğünde 16 adet özel çevre koruma bölgesi ve 1.310.685 hektar alana sahip 1273 adet doğal sit alanı ile toplam 3.769.434 hektarlık alan koruma altına alınmıştır. Birbiri ile çakışan alanlar dahil edildiğinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyelerinde toplam korunan alan büyüklüğü 7.119.768 hektara ulaşmaktadır. Bu oran ise ülkemiz yüzölçümünün yaklaşık % 8,75'ini oluşturmaktadır (Arda ve Özkara, 2017:110). IUCN-International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği - Dünya Koruma Birliği) 2014 verilerine göre dünyada 200.000 korunan alan olduğunu ve bu alanların karasal boyutta %14,6, okyanus boyutunda ise %2,8'ini kapsadığını belirtmektedir (Karataş ve Altunel, 2017: 932). Dünyadaki belli başlı ülkelerde korunan alanlar sayıları incelendiğinde ABD (Kuzey Amerika) 34071 adet ile birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise 22793 adet ile Almanya, üçüncü sırada 11424 adet ile İngiltere, dördüncü sırada 11251 adet ile Rusya ve beşinci sırada ise 9308 adet ile Estonya bulunmaktadır. Korunan alanların toplam arazi varlığı açısından oransal dağılımı incelendiğinde %83,04 ile Almanya ilk sırada yer alırken, ikinci sırayı %66,74 ile Slovenya, üçüncü sırada %62,89 ile Yeni Zelanda, dördüncü sırada %59,86 ile Belçika ve %59,19 ile Polonya beşinci sırada bulunmaktadır (Sezen, 2017:170). Korunan alanlar ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında çalışmaların; korunan alanlarda gerçekleştirilen faaliyetlerin bitki türleri ve yabani hayvanlarına olan etkileri, korunan alanların yönetimi, korunan alanlardaki tür çeşitliliği, korunan alanların insanoğluna olan sosyolojik ve psikolojik etkileri ile tabiat parkları ve rekreasyon potansiyeli üzerine olmak üzere 5 kategoride yapıldığı belirtilebilir (Polat ve Aktaş Polat, 2016:88).

Bu çalışma, Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunan Artvin, Gümüşhane, Trabzon, Rize ve Giresun illerini kapsamaktadır. Araştırmanın amacı, bu illerde bulunan korunan alanlardaki rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi ve karşılaştırılmasıdır. Bu bağlamda, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan 4 milli park, 21 tabiat parkı ve 1 tabiat anıtı araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır.

1. Tasarım ve Yöntem

Bu çalışmada Doğu Karadeniz Bölgesi içinde yer alan, Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize ve Trabzon illerinde yer alan ve rekreasyonel olarak kullanılan korunan alanlar materyal olarak seçilmiştir. Tablo 1'de Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan korunan alanlar verilmiştir.

Tablo 1. Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü Sınırları İçerisinde Bulunan Korunan Alanlar

İller	Korunan Alanlar
	Hatila Vadisi Milli Parkı

Artvin	Karagöl-Sahara Milli Parkı
	Borçka Karagöl Tabiat Parkı
Giresun	Koçkayası Tabiat Parkı
	Yedideğirmenler Tabiat Parkı
	Ağaçbaşı Tabiat Parkı
	Kuzalan Tabiat Parkı
Gümüşhane	Limni Gölü Tabiat Parkı
	Tomara Şelalesi Tabiat Parkı
	Artabel Gölleri Tabiat Parkı
	Köse Tabiat Parkı
	Çağlayandibi Tabiat Parkı
Rize	Kaçkar Dağları Milli Parkı
	Handüzü Tabiat Parkı
	Tar Deresi Bulut Şelalesi Tabiat Anıtı
	Tunca Vadisi Tabiat Parkı
	Akyamaç Şelalesi Tabiat Parkı
	Isırlık Tabiat Parkı
Trabzon	Altındere Vadisi Milli Parkı
	Sürmene Çamburnu Tabiat Parkı
	Kayabaşı Tabiat Parkı
	Çal-Camili Tabiat Parkı
	Görmek Tabiat Parkı
	Sera Gölü Tabiat Parkı
	Beşikdağ Tabiat Parkı
	Uzungöl Tabiat Parkı

Bu alanlarda 8 yıllık (2010-2017 yılları arasındaki) ziyaretçi sayıları ikincil veri olarak Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğünden temin edilmiştir. Elde edilen verilerin yıllara göre ve birbirlerine göre karşılaştırılmaları yapılarak rekreasyonel kullanımları belirlenmiştir. Ulaşılan veriler üzerindeki istatistiksel analizler SPSS 20.0 paket programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir. İller ve yıllar değişkenlerine göre ziyaretçi sayıları arasındaki istatistiksel farklılıkları tespiti yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi ve farklılıkların hangi iller arasında olduğunu belirlemeye yönelik Dunnett's T3 testi uygulanmıştır.

2. Bulgular ve Tartışma

Artvin ilinde bulunan korunan alanlar ve rekreasyonel kullanımları Tablo 2'de verildiği gibidir. Burada bulunan korunan alanları 2010-2017 yılları arasında toplamda 553889 kişi ziyaret etmiştir. Korunan alanların rekreasyonel kullanımlarına bakıldığında Hatıla Vadisi Milli Parkı 2010-2017 yılları arasında toplamda 32342 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Karagöl-Sahara Milli Parkı'nı 2010-2017 yılları arasında 146896 kişi ziyaret etmiştir. Borçka – Karagöl Tabiat Parkı ise 2010-2017 yıllarında 374651 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. En fazla ziyaret edilen korunan alan Borçka–Karagöl Tabiat Parkı iken en az ziyaretçi sayısı Hatıla Vadisi Milli Parkı'nda olmuştur. Yıllar itibarı ile ziyaretçi sayıları değişiklik göstermekle beraber en fazla ziyaretçi sayısı 129879 kişi ile 2017 yılında kayıt edilmiştir.

Tablo 2. Artvin İlinde Bulunan Korunan Alanlar ve Rekreasyonel Kullanımları

Korunan Alan Adı	Ziyaretçi Sayısı								Toplam
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Hatıla Vadisi Milli Parkı	1640	2022	751	245	416	321	18444	8503	32342

Karagöl-Sahara Milli Parkı	8243	13530	16982	17487	18435	15353	24590	32276	146896
Borçka Karagöl Tabiat Parkı	25431	50315	23976	29099	53706	38606	64418	89100	374651
İl Geneli Toplam	35314	65867	41709	46831	72557	54280	107452	129879	553889

*Korunan alanlarda kapı girişi olmadığı için ziyaretçi sayıları tahmini olarak hesaplanmıştır.

Not: 2015 yılına kadar ziyaretçi sayıları, küçük vasıta 5, büyük minibüs 20, otobüs 40 ve motorbisiklet 1 ile çarpılarak; 2016 yılından itibaren ise ziyaretçi sayıları I.Grup (Bisiklet):1, II.Grup (Motosiklet,ATV):2, III.Grup (Otomobil, Kamyonet, Pickup):3, IV.Grup (Minibüs):15, V.Grup (Midibüs): 25 ve VI.Grup (Otobüs): 45 ile çarpılarak hesaplanmıştır.

Tablo 3'te Giresun ilinde bulunan korunan alanlar ve rekreasyonel kullanımları gösterilmiştir. Burada bulunan alanlar 2010-2017 yılları arasında toplamda 127696 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Korunan alanların rekreasyonel kullanımına bakıldığında sadece Koçkayası Tabiat Parkı 2010-2017 yılları arasında ziyaretçi kabul etmiş ve toplamda 67884 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Yedideğirmenler Tabiat Parkı'nı 2016 ve 2017 yılları arasında 146896 kişi ziyaret etmiştir. Ağaçaş Tabiat Parkı sadece 2017 yılında ziyaretçi kabul etmiş ve tabiat parkını 11059 kişi ziyaret etmiştir. Kuzalan Tabiat Parkı ise 2016 ve 2017 yılları arasında 35757 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. En fazla ziyaret edilen korunan alan Koçkayası Tabiat Parkı olurken en az ziyaret edilen korunan alan Ağaçaş Tabiat Parkı olmuştur. Yıllar itibarı ile ziyaretçi sayılarına bakıldığında en fazla ziyaretçi sayısı 68966 kişi ile 2017 yılında olmuştur.

Tablo 3. Giresun İlinde Bulunan Korunan Alanlar ve Rekreasyonel Kullanımları

Korunan Alan Adı	Ziyaretçi Sayısı								Toplam
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Koçkayası Tabiat Parkı	673	921	7880	4563	817	9885	17226	25919	67884
Yedideğirmenler Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	1840	11156	12996
Ağaçaş Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	-	11059	11059
Kuzalan Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	14925	20832	35757
İl Geneli Toplam	673	921	7880	4563	817	9885	33991	68966	127696

*Korunan alanlarda kapı girişi olmadığı için ziyaretçi sayıları tahmini olarak hesaplanmıştır.

Gümüşhane ilinde bulunan korunan alanlar ve rekreasyonel kullanımları Tablo 4'de verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere korunan alanları 2010-2017 yılları arasında toplamda 250269 kişi ziyaret etmiştir. Korunan alanların rekreasyonel kullanımına bakıldığında sadece Limni Gölü Tabiat Parkı 2010-2017 yılları arasında toplamda 128689 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Tomara Şelalesi Tabiat Parkı'nı 2010-2017 yılları arasında 105573 kişi ziyaret etmiştir. Artabel Gölleri Tabiat Parkı'na gelen ziyaretçiler sadece 2017 yılında kayıt altına alınmış ve parkı 1640 kişi ziyaret etmiştir. Köse Tabiat Parkı 2016 ve 2017 yılları arasında 110705 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Çağlayandibi Tabiat Parkı'nı ise 2016 ve 2017 yılları 2662 kişi ziyaret etmiştir. En fazla ziyaret edilen korunan alan Limni Gölü Tabiat Parkı, en az ziyaretçi sayısı ise Artabel Gölleri Tabiat Parkı'nda olmuştur. Yıllar itibarı ile ziyaretçi sayılarına bakıldığında en fazla ziyaretçi sayısı 122241 kişi ile 2017 yılında kayıt edilmiştir.

Tablo 4. Gümüşhane İlinde Bulunan Korunan Alanlar ve Rekreasyonel Kullanımları

Korunan Alan Adı	Ziyaretçi Sayısı								Toplam
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Limni Gölü Tabiat Parkı	550	700	1100	10298	4260	25938	21385	64458	128689
Tomara Şelalesi Tabiat Parkı	350	525	650	6630	1535	25275	20765	49843	105573
*Artabel Gölleri Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	-	1640	1640
*Köse Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	7005	4700	11705
*Çağlayandibi Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	1062	1600	2662
İl Genel Toplam	900	1225	1750	16928	5795	51213	50217	122241	250269

*Korunan alanlarda kapı girişi olmadığı için ziyaretçi sayıları tahmini olarak hesaplanmıştır.

Tablo 5'de Rize ilinde bulunan korunan alanlar ve rekreasyonel kullanımları gösterilmiştir. Korunan alanlar 2010-2017 yılları arasında toplamda 2403284 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Korunan alanların rekreasyonel kullanımına bakıldığında sadece Kaçkar Dağları Milli Parkı'nı 2010-2017 yılları arasında toplamda 2377590 kişi ziyaret etmiştir. Tunca Vadisi Tabiat Parkı'nı 2016 ve 2017 yıllarında 4326 kişi ziyaret etmiştir. Isırlık Tabiat Parkı'nı 2017 yılında 2053 kişi ziyaret etmiştir. Handüzü Tabiat Parkı 2016 ve 2017 yılları arasında 14785 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Akyamaç Şelalesi Tabiat Parkı 2016 ve 2017 yılları arasında 2460 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Tar Deresi Bulut Şelalesi Tabiat Anıtı ise 2017 yılları 2070 kişi ziyaret etmiştir. En fazla ziyaret edilen korunan alan Kaçkar Dağları Milli Parkı olurken en az ziyaretçi sayısı ise Isırlık Tabiat Parkı'nda kayıtlı edilmiştir. Yıllar itibarı ile ziyaretçi sayılarına bakıldığında en fazla ziyaretçi sayısı 642179 kişi ile 2017 yılında olmuştur.

Tablo 5. Rize İlinde Bulunan Korunan Alanlar ve Rekreasyonel Kullanımları

Korunan Alan Adı	Ziyaretçi Sayısı								Toplam
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Kaçkar Dağları Milli Parkı	119000	156000	226750	358100	252700	276900	359040	629100	2377590
*Handüzü Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	10035	4750	14785
Tar Deresi Bulut Şelalesi Tabiat Anıtı	-	-	-	-	-	-	-	2070	2070
*Tunca Vadisi Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	2070	2256	4326
*Akyamaç Şelalesi Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	510	1950	2460
*Isırlık Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	-	2053	2053

İl Geneli Toplam	119000	156000	226750	358100	252700	276900	371655	642179	2403284
------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------

*Korunan alanlarda kapı girişi olmadığı için ziyaretçi sayıları tahmini olarak hesaplanmıştır.

Trabzon ilinde bulunan korunan alanlar ve rekreasyonel kullanımları Tablo 6'da verildiği gibidir. Burada bulunan alanlar 2010-2017 yılları arasında toplamda 7111199 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Korunan alanların rekreasyonel kullanımlarına bakıldığında sadece Altındere Vadisi Milli Parkı 2010-2017 yılları arasında toplamda 2829199 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Uzungöl Tabiat Parkı'nı 2010 - 2017 yılları arasında 3442125 kişi ziyaret etmiştir. Sürmene Çamburnu Tabiat Parkı 2012-2017 yılları arasında 611951 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Kayabaşı Tabiat Parkı 2012, 2013, 2014 ve 2016, 2017 yıllarında 78550 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Çal-Camili Tabiat Parkı'nı 2012, 2013, 2014 ve 2016, 2017 yıllarında 45349 kişi ziyaret etmiştir. Görnek Tabiat Parkı 2016 ve 2017 yılları arasında 4620 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Sera Gölü Tabiat Parkı'nı 2017 yılları 98065 kişi ziyaret etmiştir. Beşikdağ Tabiat Parkı ise 2017 yılları 1340 kişi ziyaret etmiştir. En fazla ziyaret edilen korunan alan Uzungöl Tabiat Parkı olurken en az ziyaretçi sayısı ise Beşikdağ Tabiat Parkı'nda kayıt edilmiştir. Yıllar itibarı ile ziyaretçi sayılarına bakıldığında en fazla ziyaretçi sayısı 1510186 kişi ile 2013 yılında olmuştur.

Tablo 6. Trabzon İlinde Bulunan Korunan Alanlar ve Rekreasyonel Kullanımları

Korunan Alan Adı	Ziyaretçi Sayısı								Toplam
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Altındere Vadisi Milli Parkı	294524	331665	356732	441376	541776	403941	200830	258355	2829199
*Sürmene Çamburnu Tabiat Parkı	-	-	12015	79855	107007	175679	181265	56130	611951
Kayabaşı Tabiat Parkı	-	-	3065	24045	29131	-	402	21907	78550
*Çal-Camili Tabiat Parkı	-	-	2550	8920	11165	-	5629	17085	45349
*Görnek Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	765	3855	4620
*Sera Gölü Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	-	98065	98065
*Beşikdağ Tabiat Parkı	-	-	-	-	-	-	-	1340	1340
*Uzungöl Tabiat Parkı	-	-	320940	955990	580965	486719	606084	491427	3442125
İl Geneli Toplam	294524	331665	695302	1510186	1270044	1066339	994975	948164	7111199

*Korunan alanlarda kapı girişi olmadığı için ziyaretçi sayıları tahmini olarak hesaplanmıştır.

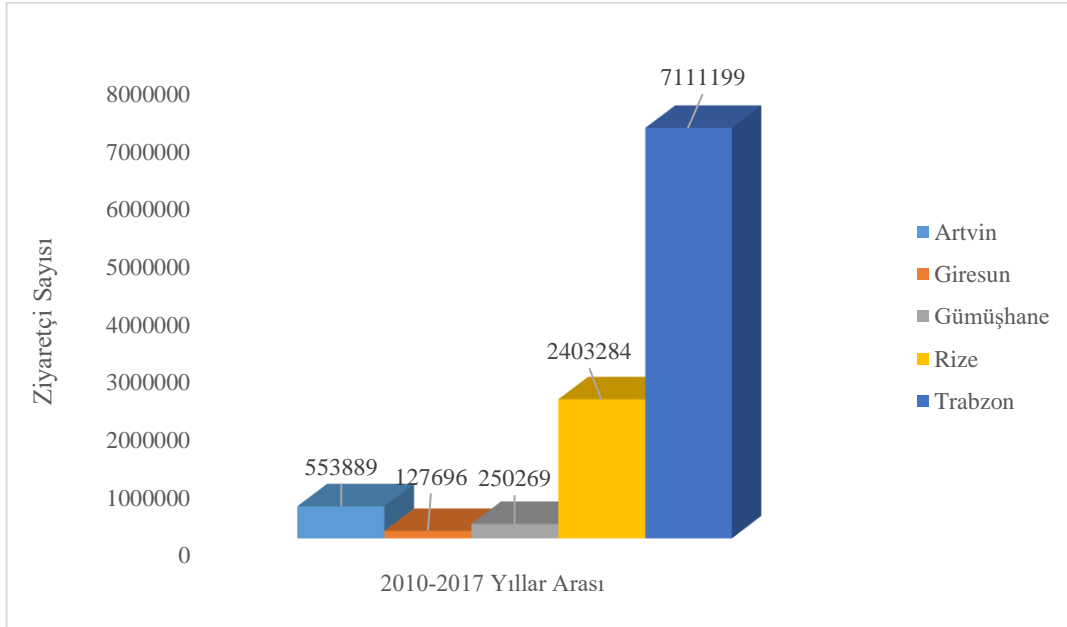
Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan korunan alanların 2010-2017 yılları arasındaki toplam ziyaretçi sayıları Tablo 7'de gösterilmiştir. Tablo 7 incelendiğinde; Artvin ilinde bulunan korunan alanlar 2010 yılında 35314 kişi, 2011 yılında 65867 kişi, 2012 yılında 41709 kişi, 2013 yılında 46831 kişi, 2014 yılında 72557 kişi, 2015 yılında 54280 kişi, 2016 yılında 107452 kişi, 2017 yılında 129879 kişi ve toplamda ise 553889 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Giresun ilinde bulunan korunan alanları 2010 yılında 673 kişi, 2011 yılında 921 kişi, 2012 yılında 7880 kişi, 2013 yılında 4563 kişi, 2014 yılında 817 kişi, 2015 yılında 9885 kişi, 2016 yılında 33991 kişi, 2017 yılında 68966 kişi ve toplamda

ise 127696 kişi ziyaret etmiştir. Gümüşhane ilinde bulunan korunan alanlar 2010 yılında 900 kişi, 2011 yılında 1225 kişi, 2012 yılında 1750 kişi, 2013 yılında 16928 kişi, 2014 yılında 5795 kişi, 2015 yılında 51213 kişi, 2016 yılında 50217 kişi, 2017 yılında 122241 kişi ve toplamda ise 250269 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Rize ilinde bulunan korunan alanları 2010 yılında 119000 kişi, 2011 yılında 156000 kişi, 2012 yılında 226750 kişi, 2013 yılında 358100 kişi, 2014 yılında 252700 kişi, 2015 yılında 276900 kişi, 2016 yılında 371655 kişi, 2017 yılında 642179 kişi ve toplamda ise 2403284 kişi ziyaret etmiştir. Trabzon ilinde bulunan korunan alanlar 2010 yılında 294524 kişi, 2011 yılında 331665 kişi, 2012 yılında 695302 kişi, 2013 yılında 1510186 kişi, 2014 yılında 1270044 kişi, 2015 yılında 1066339 kişi, 2016 yılında 994975 kişi, 2017 yılında 948164 kişi ve toplamda ise 7111199 kişi tarafından ziyaret edilmiştir.

Tablo 7. Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü Sınırları İçerisinde Bulunan Korunan Alanların 2010-2017 Yılları Arasındaki Toplam Ziyaretçi Sayıları

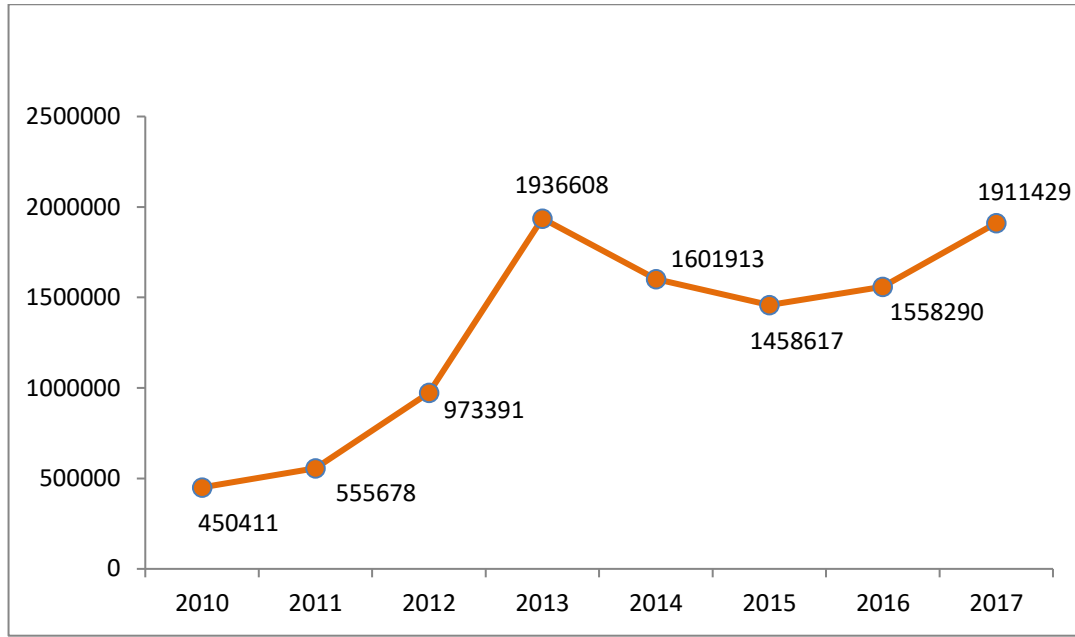
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Toplam
Artvin	35314	65867	41709	46831	72557	54280	107452	129879	553889
Giresun	673	921	7880	4563	817	9885	33991	68966	127696
Gümüşhane	900	1225	1750	16928	5795	51213	50217	122241	250269
Rize	119000	156000	226750	358100	252700	276900	371655	642179	2403284
Trabzon	294524	331665	695302	1510186	1270044	1066339	994975	948164	7111199
Toplam	450411	555678	973391	1936608	1601913	1458617	1558290	1911429	10446337

Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan korunan alanların 2010-2017 yılları arasındaki iller bazında toplam ziyaretçi sayıları Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü Sınırları İçerisinde Bulunan Korunan Alanların 2010-2017 Yılları Arasındaki İller Bazında Toplam Ziyaretçi Sayıları

Şekil 1'de görüldüğü gibi, Bölge Müdürlüğü'ne bağlı iller incelendiğinde en fazla ziyaretçinin olduğu il 7111199 kişi ile Trabzon olmuştur. En az ziyaretçinin bulunduğu il ise 127696 kişi ile Giresun olmuştur. Şekil 2'de Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan korunan alanların yıllar bazında toplam ziyaretçi sayıları gösterilmiştir.

Şekil 2. Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü Sınırları İçerisinde Bulunan Korunan Alanların Yıllar Bazında Toplam Ziyaretçi Sayıları

Şekil 2 incelendiğinde 2010, 2011 ve 2012 yıllarında düzenli bir şekilde artış gösterdiği görülmektedir. 2013 yılında bir önceki yıla oranla iki katı olacak şekilde bir artış gerçekleşmiştir. 2014 ve 2015 yıllarında ziyaretçi sayılarında bir miktar azalma meydana gelmiştir. 2016 ve 2017 yıllarında ise ziyaretçi sayılarında yeniden artış gözlemlenmiştir. En fazla ziyaretçi sayısı 1936608 kişi ile 2013 yılında kayıt edilmiş iken en az ziyaretçi sayısı 450411 kişi ile 2010 yılında kayıt edilmiştir.

İller ve yıllar değişkenlerine göre ziyaretçi sayıları arasındaki istatistiksel farklılıkları tespiti yönelik yapılan Homojenlik Testi sonucuna göre varyansların eşit dağılmadığı Tablo 8'den anlaşılmıştır. Tablo 9'da görüldüğü üzere iller ve ziyaretçi sayısı değişimi arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılıklar ($p < 0,05$) tespit edilmiştir. İstatistiksel farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edilebilmesi amacıyla heterojen varyanslı veriler için kullanılması önerilen Dunnett's T3 testi (Kalaycı, 2010:134) yardımıyla Tablo 10'da görülen sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 8. Varyansların Homojenlik Testi Sonucu

İstatistik	Serbestlik Derecesi 1	Serbestlik Derecesi 2	Önem Derecesi
11,116	4	35	0,000

Tablo 9. Ziyaretçi Sayısı Değişkenine Göre İller Arasındaki Farklılıkları Tespiti Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları

	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F-Değeri	Önem Derecesi
Gruplar Arası	4	4363183465480	1090795866370	25,615	0,000*
Gruplar içi	35	1490452361610	42584353189		
Toplam	39	5853635827090			

$P < 0,05$

Yapılan Dunnett's T3 testi sonuçlarına göre, Tablo 10'da görüldüğü üzere Gümüşhane-Giresun, Artvin-Gümüşhane illeri arasında yıllar itibarıyla ziyaretçi sayıları ve ziyaretçi sayıları artış oranı arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılık

oluşmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir. Diğer illerdeki korunan alanlar ziyaretçi sayıları ve artış oranları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılıklar olduğu ($p<0,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 10. Grupları Arası Farklılıkları Tespite Yönelik Dunnett's T3 Testi Sonuçları

		Ortalama Fark	Standart Sapma	Önem Derecesi
Artvin	Giresun	53274,125*	14547,048	0,026**
	Gümüşhane	37952,500	19076,018	0,439
	Rize	-231174,375*	59013,187	0,038**
	Trabzon	-819663,750*	151574,130	0,008**
Giresun	Artvin	-53274,125*	14547,048	0,026**
	Gümüşhane	-15321,625	17237,615	0,983
	Rize	-284448,500*	58444,821	0,013**
	Trabzon	-872937,875*	151353,750	0,005**
Gümüşhane	Artvin	-37952,500	19076,018	0,439
	Giresun	15321,625	17237,615	0,983
	Rize	-269126,875*	59733,366	0,017**
	Trabzon	-857616,250*	151855,970	0,006**
Rize	Artvin	231174,375*	59013,187	0,038**
	Giresun	284448,500*	58444,821	0,013**
	Gümüşhane	269126,875*	59733,366	0,017**
	Trabzon	-588489,375*	161798,941	0,044**
Trabzon	Artvin	819663,750*	151574,130	0,008**
	Giresun	872937,875*	151353,750	0,005**
	Gümüşhane	857616,250*	151855,970	0,006**
	Rize	588489,375*	161798,941	0,044**

** $p<0,05$

Sonuç ve Değerlendirme

Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan korunan alanların 2010-2017 yılları arasındaki toplam ziyaretçi sayılarına göre 2010, 2011, 2012 ve 2013 yıllarında artış gerçekleşmiş, 2014 ve 2015 yıllarında ise azalma olmuştur. Sonraki 2016 ve 2017 yıllarında ziyaretçi sayılarında yeniden bir artış meydana gelmiştir. En fazla ziyaretçi 2013 yılında, en az ziyaretçi ise 2010 yılında kayıt edilmiştir. En çok ziyaret edilen il Trabzon olurken en az ziyaret ise Giresun iline olmuştur. Ziyaretçi sayılarında meydana gelen artışın sebepleri olarak insanların rekreasyona olan ihtiyaçlarının artması, korunan alan sayılarının artış göstermesi ve korunan alanların daha kaliteli hizmet verecek hale getirilmesi söylenebilir. Korunan alanların varış güzergâhları üzerindeki yolların rehabilitasyonunun yapılması ile daha rahat ulaşımın sağlanması mümkün olmuştur. Ayrıca bu alanlara konaklama ve lokanta tesislerinin yapılması veya sayılarının artırılması ile insanların dikkatini çekerek tercih etmelerini sağlamıştır. Korunan alanlar içerisinde, bu alanların

doğal yapısını bozmadan yürüyüş yolları, kamelya, çocuk oyun alanları, mescit, lavabo gibi bölümlerin yapılması ile insanların bu alanlarda geçirdikleri sürenin artmasını sağlamıştır. Bir diğer faktör ise insanların korunan alanlar hakkında daha iyi bilgilendirilmesi ve bu alanların tanıtımlarının yapılması ile Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan korunan alanların turizm potansiyeline olan ilgi daha da artmıştır. Rekreasyon faaliyetleri bulunan korunan alanlarda yer alan eksikliklerin giderilerek hizmet kalitesinin artırılması ayrıca rekreasyon faaliyeti bulunmayan diğer korunan alanların ise hizmet verecek şekle getirilmesi ve tanıtımlarının yapılarak insanların ziyaret etmesi sağlanması ile bu alanların turizme kazandırılması önerilebilir.

Kaynakça

- Akten, S. ve Gül, A. (2014). Korunan Doğal Alanlarda Ziyaretçilerin Olası Etki Düzeyleri Önlem ve Standartların Belirlenmesi (Gölcük Tabiat Parkı Örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 15, 130-139.
- Arda, S.S. ve Özkara, A. H. (2017). Türkiye'de Doğa Koruma Çalışmaları, Sorunlar ve Yönetimsel Etkinlik. *IV. Ulusal Ormancılık Kongresi*, 108-120
- Deniz, İ. (2012), "Odun Dışı Orman Ürünleri Ders Notları", Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü, Trabzon.
- Gül, A., (2005). Korunan Doğal Alanların Planlama Sorunları ve Ekolojik Yönetim Planı Önerisi. *Çevre ve Orman Bakanlığı 1. Çevre ve Ormancılık Şurası*, Cilt 4, 1421-1429.
- Kalaycı, Ş. (2010), "SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri", 5.Baskı, Ankara.
- Karataş, İ. ve Altunel, T. (2017). Türkiye'de Korunan Alanların Hukuki Durumu. *1st International Sustainable Tourism Congress*, 931-937
- Polat, S. ve Aktaş Polat, S. (2016), "Rekreasyonel Tabiat Parklarının Korunan Alanlar Kapsamında İncelenmesi: Mersin İli Örneği" *Social Sciences (NWSASOS)*, 3C0139, 11(2), s.85-115.
- Sezen, J. (2017), "Türkiye Ve Dünyada Korunan Alanlara Yönelik Çevre Bilincinin Önemi", *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 2(2), s.165-177
- Surat, H., Surat, B. Z. ve Özdemir, M. (2014). Korunan Alanların Rekreasyonel Kullanımı ve Yerel Halkın Farkındalığı: Borçka Karağöl Tabiat Parkı Örneği. *II. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu*, 331-342.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (2018), "Korunan alanlarımız", <http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar>, (28.07.2018).
- Türker, M.F., Öztürk, A. ve Tiryaki, E. (2002). Ülkemiz Ormancılık Sektöründe Odun Dışı Orman Ürünleri Kapsamında Değerlendirilen Odun Dışı Bitkisel Ürünlerin İşletmeciliği. *II. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, Cilt No.1, 270-279.
- Uzun, S. (2005). *Kırsal Ve Kentsel Alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti: Gölcük Ormanı Dinlenme Alanı Ve İnönü Parkı Örneği*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bolu.

Extended Abstract

Aim and Scope

(In this study, the protected areas in the provinces of Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize and Trabzon in Eastern Black Sea Region were selected as material. It is aimed to determine and compare visitor numbers between 2010-2017 in these areas. The protected areas in the Eastern Black Sea Region are located within the borders of the 12th Regional Directorate of Nature Conservation and National Parks, affiliated to the General Directorate of Nature Conservation and National Parks, which is located within the Ministry of Forestry and Water Affairs.

Methods

It is determined and compared visitor numbers between 2010-2017 in these areas. The visitor numbers of provinces were compared using one way ANOVA

Findings

Total protected areas within the boundaries of the regional directorate are 450,411 in 2010, 555,678 in 2011, 973,391 in 2012, 1,936,608 in 2013, 1,601,913 in 2014, 1,458,617 in 2015, 1,558,290 in 2016, and finally 1,911,429 in 2017 people

visited the site. As a result, visitor numbers have increased in 2010, 2011, 2012 and 2013 and there has been no decrease in 2014 and 2015. In 2016 and 2017, the number of visitors has increased again. The largest number of visitors was registered in 2013, and the least number of visitors was registered in 2010. The most visited province was Trabzon while the least visited was in Giresun province.

Conclusion

It can be said that as the number of visitors increases with the number of years, it is important that the number of declared protected areas increase, the protected areas become more capable of providing quality services, and the recreation needs of people increase gradually..